

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.26.2.123-140>

Gregor Pobežin

Enej Silvij Piccolomini in njegova *Germanija*

Na koncilu v Mantovi leta 1459 je Enej Silvij Piccolomini, zdaj že dobro leto papež Pij II.,¹ nagovoril občinstvo, ki ga je pustilo čakati v Mantovi malodane vse poletje, z enim svojih najslavnejših govorov, *Cum bellum hodie*. Govor – ne prvi in ne zadnji svoje vrste v Piccolominijevem govorniškem opusu, ki tematizira padec Konstantinopolisa, največjo nesrečo tistega časa, novo Homerjevo smrt² – našteva upravičene razloge za sveto vojno (*iustitia belli*), verjetnost uspeha v vojni (*facilitas*), nujo po ponovnih osvojitvah izgubljenega proti Turkom, nujo obrambe proti Turkom, primerjavo med Islamom in krščanstvom ter nagrade za udeležbo v vojni (*utilitas belli*).³

V govoru *Cum bellum hodie*⁴ odmeva nekaj toposov (*iustitia, facilitas, utilitas*) iz Piccolominijevega morebiti najpomembnejšega govora,⁵ ki na koncilu v Mantovi bržkone še ni mogel biti pozabljen, namreč govora *De Constantinopolitana clade*,⁶ s katerim je Piccolomini nastopil na shodu v Frankfurtu

- 1 Pričujoča razprava se posveča predvsem Piccolominijevemu delu *Germanija* (in še to le nekatere aspekto učinkov tega dela), zato se biografskih notic dotika le obrobno – in le tam, kjer je to neizogibno (za Piccolominijevo kratko biografijo gl. Bogataj in Božič, »Bio-Bibliografski oris« v: Pij II., *Zgodnji humanistični spisi in zapisi v slovenskem ozemlju*; za sodobno in izčrpno temeljno biografijo gl. Volker, *Pius II. Piccolomini*; izčrpen pregled bibliografije na temo Piccolominijevega življenja in kariere je oskrbela M. G. Fadiga v Piccolomini, *Germania*, 89–97). Ker razmišljanja o *Germaniji* navezuje na njene (nehotene) učinke, se močno naslanja in tudi neposredno povzema nekatere poudarke iz razprave »Vergerijeva britev: izvor nacije in (pre) branja antičnih zgodovinarjev pri humanistih« (Pobežin, 2022).
- 2 Gl. Brockett, »When Ottomans Become Turks«; Fleming, »Constantinople«; Zajc, »Enej Silvij Piccolomini in sveti Maksim Grek«, 76–77.
- 3 Gl. Cotta-Schönberg, »Oration 'Cum bellum hodie'«, 3–4.
- 4 Besedilo je nastalo z mislijo na bralca, ki mu latinščina ni tuja, zato so krajši citati v besedilu eksplicirani v svojem kontekstu. Z mislijo na bralce, ki izvornika niso večji, a nočejo zamuditi estetskega užitka, ki ga nudijo Piccolominijeva besedila, so poleg prevodov v celoti reproducirani tudi izvorniki.
- 5 Hirschi, *The Origins of Nationalism*, 132; Krebs, *A Most Dangerous Book*, 84–85.
- 6 Gl. Cotta-Schönberg, »Oration 'Constantinopolitana clades'«.